

Klic TRIGLAVA

LETO XII.

25. JULIJA 1959.

ŠTEV. 242.

PREPIR Z AVSTRIJO

Kako bi Slovincem na dušo pihal? S tem vprašanjem se je ukvarjal Ranković, ko se je pripravljajal na kongres Zveze komunistov Slovenije v Ljubljani. Navada je postala, da zastopnik Izvršnega komiteja Centralnega komiteja Zveze komunistov Jugoslavije (kako je ta naslov neroden!) pozdravi vsak republiški kongres in govori o tem, kar naj bi bilo v dotični republiki najbolj privlačno. Gošnjak je v Skoplju govoril o narodnostnem dvigu Makedoncev, Leskošek Črnogorcem o gospodarskem razvoju. V Slovenijo pa so poslali malo priljubljene Rankovića in govoril je o Koroški.

Vsekakor to pomeni, da so se titovci na vrhu odločili za prepis z Avstrijo. Dolgo je trajalo, predno so se pred meseci vendarle oglasili v podporo slovenske manjšine na Koroškem. Celo ljubljanski komunisti so bili dokaj nejevoljni nad obotavljanjem uradne Jugoslavije, da se odzove koroškim tožbam. V Ljubljani so pač čutili nezadovoljstvo Slovencev zaradi avstrijskih postopkov na Koroškem, a nekaterim komunističnim voditeljem je celo mogoče pripisati iskrena narodna čustva. Prtisk iz Ljubljane so podprli Avstrijci sami. V Avstriji namreč deluje nekakšna ustaška "vlada", a Volksdeutscherji in bivši nacisti uživajo uradno potuho. Kolikor poznamo komuniste, so jih mnogo bolj zbudila zborovanja nemških skrajnežev na Dunaju kot pa klici s Koroške. "Smrt fašizmu" je bil vselej bolj upoštevan del uradnega gesla, medtem ko "svoboda narodu" nikdar ni bila deležna mnogo pozornosti.

Nabralo se je torej precej vzrokov za poslabšanje odnošajev med Jugoslavijo in Avstrijo. A prepis z Avstrijo prav pride tudi v sklopu širše jugoslovanske zunanje politike. Titova politika vrhovodca med Vzhodom in Zapadom je namreč spet v nevarnosti, da izgubi ravnotežje. Po rahlem zatišju med Hruščevim obiskom Albanije so se vzhodni napadi na Jugoslavijo nadaljevali. Če so titovci gojili upe, da se bo gonja polegla, so se temeljito razočarali. Pripraviti se morajo na daljše obleganje z Vzhoda. Nikakor pa si ne morejo privoščiti da bi se kregali samo in izključno z Vzhodom, kajti napadi s te strani jih lahko potisnejo preveč proti Zahodu. Da zavarujejo svoje ravnotežje, se morajo kregati tudi z nekom na drugi strani.

V podobnem položaju so bili že pred desetimi leti. Takrat so se kregali z Italijo zaradi Trsta. Leta 1953. sta že obe državi zbirali čete na mejah. Prepis z Italijo je tudi sijajno služil za napade na Vatikan in kajpak na katoliško Cerkev. Zmešani komunisti so se pač morali znesti nad nekom iz jeze, da jih je izobčil njih papež v Moskvi.

Zdi se, da so si titovci tokrat izbrali Avstrijo v isti namen. Avstrija sicer ne pripada zapadnemu taboru, ker ni član Atlantskega pakta, a za silo bo pač služila svojemu namenu, ker je zapadni sosed Jugoslavije. To se pravi, da bodo tudi Korošci uživali več podpore uradne Jugoslavije, a po drugi strani jih bodo Avstrijci napadali kot agente tuje sile. Kadar pa bo titovcem prišlo, se bodo pobotali z Avstrijo prav tako, kot so se z Italijo oktobra 1954., ne da bi se mnogo ozirali na prizadete Slovence. Korošci se morajo pač zavedati, da imajo opravka predvsem s komunisti in šele potem s Slovenci in Jugoslovani.

STVARNOST IN SVOBODA

Poslednje delo g.Večeslava Vilderja, ki smo ga omenili že zadnjič, "Na putu preporoda", naj bi bilo epilog "Biku za rogove" obe nem pa nekakšen most med njim in napovedano knjigo o dveh velikih ljudskih tribunih Stjepanu Radiću in Svetozaru Pribičeviću, čije izvleček je pred leti objavil naš list.

Knjižica vsebuje predvsem recenzije prve knjige in več že drugod objavljenih in neobjavljenih avtorjevih člankov in misli. Po g. Vilderju se kažejo znaki v domovini in v emigraciji, da smo "na poti velikega notranjega preporoda, ki mu je cilj: demokracija v Jugoslaviji". Začetek tega vidi v obeh Djilasovih knjigah ter v "Prologu" in "Glavem barutu" Branka Čopića v domovini, v emigraciji pa v Topalovićevih "Pokretnih narodnog otpora u Jugoslaviji" in lastnem "Biku za rogove" ter odmevih na vsa ta dela. To stališče g.Vilderja ni povsem točno, če smatra, da nihče pred temi štirimi ni govoril v prid demokracije, saj je vendar lep del jugoslovanske emigracije dosledno branil i demokracijo i Jugoslavijo. Zaslugo teh avtorjev vidimo predvsem v tem, da so z mojstrskimi in globoko prepričujočimi deli razčlenili posamezne dobe ali katastrofe in demokratom dali v roke močnejše orožje, kot so ga dotlej imeli - tako zlasti Djilas za borbo proti komunizmu in Vilder za borbo proti porenalemu nacionalizmu.

Vilder je v svojih delih predvsem zgodovinsko-razvojno in dokumentarno dokazal, da je bila Jugoslavija sad in zaključek zgodovinskega razvoja in ne nekakšna umerna tvorba, obenem pa, da so imeli od naših medsebojnih sporov izključno korist samo naši stalni sovražniki, mi pa vedno le škodo. In tu nakazuje zadnje Vilderjevo delo sijajno spravno rešitev: Hrvatje naj pozabijo Radićev umor - pod pogojem, da ga Srbi nikoli ne pozabijo. Srbi pa naj pozabijo Pa veličevo klanje, ako tega Hrvatje nikdar ne bodo pozabili...

Vse do tu je Vilder močan, da mu ni para. Njegova šibkost pa leži istotam kot v "Biku": Jugoslavija je po 1.1941. naredila razvojno nujen in rešilen korak naprej, a on s tem ne računa. Še vedno misli, da jo more rešiti ideja o enotnem narodu. Na prigovor o stvarnosti odgovarja: "Ali ni glavna stvarnost, da Jugoslavija obstaja in še povečana" povrhu, kljub štiristranskemu napadu v vojni, kljub medsebojnemu klanju in gverili in da so jo morali celo komunisti sprejeti, braneč njeno celovitost in neodvisnost!?

Naš argument teče v drugo smer: Tito je kljub hrvaško-srbskemu klanju v času osvobodilne vojne v tolikšni meri potegnil za seboj prebivalce Jugoslavije, ker je pravilno priznal in poudaril njihovo idejno-politični zgodovinski razvoj v smeri skupne Jugoslavije, ki jih edina more reševati; obenem pa je razumel njihove, v razvoju skozi bolečino nastale, težnje po samobitnosti in uresničitvi etniških individualnosti, ki v danih pogojih edino lahko ohranijo in utrdijo skupno zvezo.

Komunisti so dali Jugoslaviji federacijo, demokrati bi ji morali dodati - demokracijo.

DR. BOGUMIL VOŠNJAK

V sedeminsedemdesetem letu starosti je v Washingtonu 16. junija umrl za rakom dr. Bogumil Vošnjak, ki je kljub bolezni še pred dobrim pol letom potoval v Evropo in obiskal tukajšnja taborišča, štiri najst dni pred smrtjo dosegel na kongresu Zelene internacionale, da je bila njegova "Slovenska kmečka stranka" sprejeta vanjo in te dni kasneje sklical v svoje stanovanje konferenco balkanskih politikov.

Njegova življenjska pot je bila izredna pestra. Politično aktiven in odločno jugoslovansko usmerjen, je ob izbruhu prve svetovne vojne odšel v Pariz in London, postal član dr. Trumbićevega Jugoslovanskega odbora, sodeloval pri Krfski deklaraciji in kasneje ustanavljanju Jugoslavije. Na pariški mirovni konferenci je bil tajnik naše delegacije, nakar je sodeloval pri ustanovitvi ljubljanske univerze, postal njen profesor, kasneje pa predaval tudi na zagrebski univerzi. Leta 1921. je bil izvoljen v ustavodajno skupščino, potem je šel za poslanika v Prago, bil odpoklican v Beograd, kjer je kmalu postal načelnik v zunanjem ministrstvu. V tridesetih letih je ustanovil in vodil "Matico dela". Med drugo svetovno vojno se je postavil na stran Mihailovića, ga obiskal v planinah, potem emigriral in živel v Rimu, končno pa se je nastanil v Združenih državah. Napisal je kakih trideset knjig, več v francoščini in angleščini, brez števila člankov in bogve koliko rokopisov je ostalo neobjavljenih. Zadnje njegovo delo o panslavizmu "Slav Political Thought and Policies" je prav zdaj v pripravi za tisk v Kongresni knjižnici, kjer je bil nazadnje zaposlen.

Vse svoje življenje se je boril za Jugoslavijo. Ni dvoma, da so njegova prizadevanja v veliki meri pripravila Slovanski narodni odbor, čigar podpredsednik je bil, da se je po dolgem molku javno in ponovno izjavil za Jugoslavijo in za pomirjenje med Hrvati in Srbi. Kot političen delavec bi mogel biti vzor premnogim mlajšim politično mislečim beguncem, ki so vrgli puško v koruzo, kako se je treba politično boriti in vztrajati. Ta njegova skoro legendarna energija in obenem večkrat prepotentno jugoslovenstvo sta ga pa tu in tam zapeljali, da ni poznal mere. Spomnimo se le njegove konjske dirke v Pragi, kar ga je stalo poslaniški položaj. Toda poleg centralističnega unitarizma pa je bil najbolj obžalovanja vreden njegov izpad v Konstituenti proti prof. Ivanu Prijatelju (in prof. Francetu Kidriču), ki jima je insinuiral avstrijakantstvo, ker sta bila avtonomistično razpoločena, dočim se je dr. Vošnjak z vsemi štirimi boril za centralistično Vidovdansko ustavo. Fran Erjavec je mnenja, da je ta izpad, čigar vsebino je ljubljanski univerzitetni svet označil kot "neutemeljeno in nerեսnično", dejansko zlomil prof. Prijatelja, ki se je kot knjižničar dunajske Dvorske biblioteke toliko izpostavljal, ko je posredoval pošto med domovino in Jugoslovanskim odborom v Londonu, čigar član je bil - dr. Vošnjak.

Če bi bil pokojni dr. Vošnjak s svojimi somišljeniki 25 let prej vsaj tak avtonomist, če že ne federalist, kot so bili slovenski kulturni delavci, ki jih je napadal, bi morda njegova in naša usoda ter usoda Jugoslavije bila srečnejša. Enostavno nerazumljivo je, kako da je spremenil svoje stališče glede avtonomij, ki jih je tako branil v krfskih razgovorih. Toda kljub temu mu gre svetel spomin in hvaležnost naroda, za katerega je toliko dobrega storil zlasti v času prve svetovne vojne. Naj počiva v miru!

Konjska zaprega

Baš ko je izšla predzadnja številka KLICA TRIGLAVA z uvodnim kom, kjer smo trdili, da primanjkuje dokazov o hrvaškem separatizmu v Jugoslaviji, je Tito izrazil ogorčenje nad študentovskimi demonstracijami v Zagrebu in Skoplju. Rekel je, da so jih podpihovali "razni sovražniki z vseh strani," ki so izrabili pritožbe študentov zaradi slabe hrane v menzah.

Skrajneži med Hrvati so mogli pograbititi to izjavo kot dokaz hrvaškega separatizma. A po našem mnenju bi bila taka razlaga ne smisel. Kajti še zdavnaj niso vsi nezadovoljni Hrvati ustaško razploženi. Tudi Slovenci nismo zadovoljni s komunističnim režimom, enako kot Srbi ne. A zato prav gotovo nismo fašisti, kot trdijo titovci. Prav nasprotno - proti komunizmu smo zato, ker smo za demokracijo. Ustaši in njim podobni pa so prav tako daleč od demokracije kot komunisti.

Ni le slučajno, da so ustaško navdahnjeni časopisi pisali, da se ustaški voditelji na Madžarskem pogajajo s Sovjeti o razkosanju Jugoslavije. Gliha vkup štriha - se pravi v ne baš knjižni slovenščini. Kakšna bi bila razlika med sovjetskim in tobovskim komunizmom, raje ne bi poskusili. Slovenci smo na lastni koži poskusili fašizem in komunizem in z redkimi izjemami imamo dovolj obojega v kakršnikoli obliki. Ker pripisujemo bratom Hrvatom prav toliko pameti in sposobnosti, da se uče na izkušnjah, mislimo, da so tudi oni siti to = talitarizma v vseh oblikah.

Toda nekateri še vedno gledajo na jugoslovanske razmere s stariimi, kratkovidnimi očmi in žive v preteklosti. Taki pač ne morejo pričakovati, da jih bomo upoštevali. Njihovi pogledi spadajo v čas = se konjske zaprege, ko je bil Zaprešić dan hoda iz Zagreba, daljne meje na Drini pa komaj dosegljive. Žive v času, ko je mesto živelo na pridelkih bližnje okolice, a industrijsko blago je prihajalo iz Nemčije. Žive v času krugovala in po-, do- in brezglavnikov. A ti = sti časi so minili.

Hrvati niso edini, ki imajo ljudi, ki ne vidijo sedanjosti. Tudi Slovenci jih imamo. Naši žive v času Martina Krpana in se ozirajo na Dunaj. A nekateri Srbi žive v davnem Dušanovem carstvu srednjega veka. Tudi teh ni mogoče vzeti zares. A resno je treba upoštevati nekaj dejstev iz Titovine, pa naj si mislimo o režimu kakoli. Treba se je zavedati, da po novi cesti iz Zagreba ni daleč ne v Ljubljano ne v Beograd, da se jugoslovanska industrija razvija in je vedno bolj povezana s tržiščem v celi državi in da radio izpopolnjuje televizija. Svet se krči, majhna država kot Jugoslavija pa še posebno. Edinstvo ali razpad Jugoslavije bodo končno bolj verjetno odločile take zadeve kot izboljšane telefonske, cestne in železniške zveze med Ljubljano, Zagrebom, Beogradom in Skopljem, kot pa izlivi skisanega besa nekaterih Hrvatov proti Srbom in nekaterih Srbov proti Hrvatom.

„NAŠA REČ“

Junija meseca je izšla v Londonu stota številka NAŠE REČI, ki jo izdaja srbski Savez "Oslobodjenje". List je pričel izhajati v januarju 1948. in je bil večinoma urejevan in tiskan v Parizu. Njegov značaj in pomen je dobro označil g.Božidar Vlajić: "NAŠA REČ s svojskim naglasom nadaljuje tradicijo one kritične, drzne, uporne in realistične Srbije, ki je bila vedno v svoji zgodovini pripravljena plačati za najvišjo ceno svojo predanost svobodi."

Ko pozdravljamo in čestitamo srbskemu dvojčku KLICA TRIGLAVA, ki je samo za nekaj mesecev mlajši od NAŠE REČI, izražamo brez dvoma našo skupno željo, da bi mogli kmalu pozdraviti v svoji sredi podoben list bratov Hrvatov.

UREDNIŠTVO

KLIC TRIGLAVA izhaja okoli 20.v mesecu. Izdaja ga "Slovenska Pravda", združenje svobodnih in demokratičnih Slovencev. Samo tisti prispevki predstavljajo njeno mišljenje, ki so podpisani od izvršnega odbora.

Naš naslov je : BM-TRIGLAV, LONDON WC.1.

Enoletna naročnina za KLIC TRIGLAVA znaša v Angliji £ 1.4.0, v Severni Ameriki \$ 3.50 z navadno in \$ 7.00 z letalsko dostavo, v Avstraliji pa £ 1.10.0 z navadno in £ 2.15.0 z letalsko dostavo. Naročnina je plačljiva tudi v dveh polletnih obrokih. Zastopnica našega lista v Avstraliji je g.Pavla Miladinovič, 12 Oxford Road, INGLEBURN, N.S.W., zastopnik v Sev.Ameriki pa g.Janez Žerjav, 114 Pope Street, FAIRFIELD, Conn., USA.

LJUBO SIRC:

ZUNANJA TRGOVINA JUGOSLAVIJE

Povzetek članka:

"KOMUNISTISCHE AUSSENHANDELPOLITIK JUGOSLAVIENS"
(Monatsblätter für freiheitliche Wirtschaftspolitik
FRANKFURT.)

Osnove današnjega vulgariziranega komunizma so pogosto iz konteksta iztrgana mesta iz Marxa, ki so postala parole. Na ta način postaja njegov itak odljudni nauk še bolj zavit. Z ozirom na uporabno vrednost pravi Marx v Kapitalu: "Izmenjava je transakcija, pri kateri obe strani profitirata". Vendar v nadaljevanju sv-oje teorije o vrednosti prihaja do zaključka: "Cirkulacija ali izmenjava ne ustvarja novih vrednosti". Po Marxu je menjalna vrednost odločilna in trgovina neproduktivna, trgo=vec se parazitsko vrine med proizvajalca in konzumenta. O zunanji trgovini pravi Marx, da ta omogoča razširitev proizvodnje in povečanje izkoriščanja ter delitev dežel v kolonialistične in kolonialne. Po marksističnih klasikih naj bi imela kolonialni značaj vsaka dežela, ki izvažata kmetijske pridelke, polkolonija pa je - po Leninu - dežela z neenakomernim razvojem, ki je posledica zakonitosti kapitalističnega gospodarstva, katero je usmerjeno na čim večje direktne dobičke. Torej je vsaka dežela, ki uvažata kmetijske pridelke, kolonialistična, tista pa, ki jih izvažata, v najboljšem primeru polkolonija. Pod vplivom te teorije se komunisti vedno bojijo, da bi mogla njihova dežela veljati za polkolonijo, in to je ena izmed osnov komunistične zunanjetrgovinske politike.

Stalinistična doba:

a) STRUKTURA. Gornja načela so tvorila tudi ozadje jugoslovanske zunanje trgovinske politike, ko so leta 1945 prišli komunisti na oblast in se popolnoma naslonili na Sovjetsko zvezo. Predvsem so se z vso silo vrgli na gradnjo težke industrije, da bi se tako iznebili polkolonialnih razmer in ustvarili osnovo za socializem. V skladu s tem so se tudi prenačili v spremembi strukture uvoza in izvoza. **Hoteli so uvažati samo stroje in sicer tudi "le začasno, dokler jih ne bodo sami doma izdelovali"**, uvoz potrošnega blaga in surovin pa čim bolj omejiti. Uvažali so predvsem orodne stroje, s katerimi je mogoče graditi druge stroje in tehnično komplicirane artikle. Pomanjkanje strokovnjakov in izkušenj pa je privedlo do neuspehov tako v kvaliteti proizvodov kakor tudi glede njihovih cen, tako da se je pojavilo vprašanje, če ne bi bilo pametneje uvažati serijsko proizvedene stroje iz inozemstva, kakor pa organizirati domačo proizvodnjo. Vendar je to spoznanje prišlo prepozno, kajti strojna industrija je bila že zgrajena - ali pa vsaj v gradnji - in so bili prisiljeni celo drage domače proizvode izvažati, čeprav z izgubo, pod stvarno lastno oziroma proizvajalno ceno. Ker tudi izvoz industrijskih končnih proizvodov ni bil uspešen, kmetijskih pridelkov vsled pogubnega agrarno-političnega eksperimentiranja pa tudi ni bilo za izvoz, so planili po gozdovih ter z izvozom lesa kriliti uvoz strojev, ki so bili za industrializacijo dežele nujno potrebni.

b) NADALJNA NAČELA. Poleg spremembe strukture sta bili dve osnovni načeli komunistične jugoslovanske zunanje trgovine: čuvanje suverenosti in državni monopol nad zunanjo trgovino. Čuvanje suverenosti je obstojalo predvsem v odpravi tujih investicij v Jugoslaviji, kar je stalo državo 93 milijonov dinarjev, ki jih je morala plačati kot odškodnino za podržavljeni zahodni kapital. Obenem pa so komunistični voditelji sprejeli investicije Sovjetske zveze v Jugoslaviji in to pod skrajno neugodnimi pogoji. Iz istih političnih razlogov so tudi zunanjo trgovino usmerili predvsem na vzhod. **Tudi za UNRRINO gospodarsko pomoč v znesku pet sto milijonov dolarjev so se zahvalili Sovjetski zvezi**, kar naj bi demonstriralo čuvanje suverenosti. Vendar pa so po sporu z Vzhodom morale zahodne sile žrtvovati letno približno sto mi-

lijonov dolarjev za reševanje omajanega jugoslovanskega gospodarstva, da ne bi podleglo Stalinovemu pritisku in mu s tem Jugoslavija padla kot zrel sad v naročje. Razen tega je imela Jugoslavija leta 1954. tri sto devdeset milijonov dolarjev dolga v inozemstvu. Ogromni zneski so seveda šli v obliki luksuznih nakupov v inozemstvu za "novi razred", kakor tudi za financiranje obveščevalne službe itd.

Titoistična doba:

Na osnovi neuspehov so leta 1952 jugoslovanski komunisti spoznali, da so njihovi načrti nerealistični, nakar so prešli na "socialistično tržno gospodarstvo" ter odgovornost za prilagoditev zvalili na delavske zveze kot organe delavskega samoupravljanja. Izdelke strojne industrije so jeli prodajati v nerazvite države Azije in Afrike ter Južne Amerike - in to pod lastno ceno. Čeprav so od leta 1952 jugoslovanski komunisti priznavali "avtomatizem" v gospodarstvu, so vendarle vpeljali intervencijske instrumente v obliki tako imenovanih uvoznih in izvoznih koeficientov na carino, ki so znašali sprva osem sto odstotkov uvozne cene, polagoma pa so jih znižali na tri sto odstotkov. Sprva so te koeficiente preračunali prosto po deviznih tečajih in pustili izvoznikom štirideset do sedemdeset odstotkov deviz za prosto prodajo, vendar je prosti dolar stal kmalu 3450 dinarjev, nakar so vpeljali progresivni davek na dobiček pri prosti prodaji deviz. Zunanja trgovina tudi po podružabljenju prej državnolastnine proizvajalnih sredstev ni posebno napredovala in mnoge proizvode so še nadalje izvažali celo pod ceno, ki so jo sami v inozemstvu plačali za ustrezne surovine oziroma sestavne dele.

Posledice.

Medtem ko je pred vojno izkazovala zunanje trgovinska bilanca Jugoslavije pozitiven saldo v znesku 12,8 milijonov predvojnih dolarjev (to je približno 25,6 milijonov povojnih dolarjev), je po vojni stalno naraščal deficit in je leta 1952 znašal že 209,3 milijona dolarjev, leta 1954 je znašal 98 in v letih 1957 ter 1958 preko 100 milijonov dolarjev. Plačilni deficit krijejo z denarjem, ki ga dobijo v okviru zahodne gospodarske pomoči, vendar pa je v prvih devetih mesecih 1958 znašal primanjkljaj že 66 milijonov dolarjev. Pri vsem tem pa je komaj dosežena višina predvojnega izvoza, kljub dvigu proizvodnje. Struktura izvoza leta 1958 je bila sledeča: 28% kmetijskih pridelkov in 56% surovin. V letu 1959 upajo na večji izvoz proizvodov živilske, tekstilne in tobačne industrije - in to po bolj gospodarnih vidikih kot doslej. Torej po štirinajstih letih eksperimentiranja začenjajo poskušati preiti na "gospodarno" zunanjo trgovino.

...00000...

Trgovina po vetru

Ali je na svetu katera dežela, ki bi tako drastično menjavała prava svoje zunanje trgovine, kot je to delala Jugoslavija? Če pomislimo, da so jugoslovanski proizvodi pred drugo svetovno vojno v glavnem odhajali na zapad (po tem redu: v Nemčijo, Anglijo, Avstrijo, Združene države Amerike, Italijo in Turčijo), a da se je po vojni to obrnilo skoro za 100%, ko je Jugoslavija usmerila svojo trgovino v komunistične dežele, ni nič čudnega, da je nekdo moral plačati ta račun, ko je prišlo do preloma z Moskvo in se je Jugoslavija spet obrnila proti zapadu. Tako je n.pr. 1953. Jugoslavija izvozila v Zap. Evropo blizu 59% svojih izvoznih predmetov, v Zdr. države Amerike 14%, v Turčijo-Grčijo pa preko 15%, skupno torej 88%. Toda po letu 1953. je to razmerje stalno padalo zaradi novih tržišč v nerazvitih deželah in delnega zboljšanja odnosov z Moskvo. Tako je šlo lani samo še 51% našega izvoza v Zap. Evropo in 7.6% v Sev. Ameriko (vklj. Kanado), dočim so Azija, Afrika in Južna Amerika že prevzele 13.6% celokupnega jugoslovanskega izvoza. (gs)

Dr. Vošnjak o novih beguncih

Ko je lansko jesen pokojni dr. Bogumil Vošnjak uspel prepričati merodajne činitelje ameriškega Senata, da so poslali v Evropo njega in nekega Slovaka, da bi obiskal begunska taborišča in izdelal poročilo za ameriške oblasti, se je na povratku ustavil tudi v Londonu. Tu je v teku enega dneva videl več znanih jugoslovanskih politikov, izrazil pa je tudi željo, da bi se sestal s tajnikom "Slovenske Pravde". Ker je bilo tehnično nemogoče, na hitro roko organizirati ta sestanek, sem 4. novembra jaz obiskal pokojnega dr. Vošnjaka v njegovem hotelu. Dve uri sva nevezano razgovarjala.

Pripovedoval mi je o svojem načrtu za organiziranje jugoslovanske emigracije, kar da je predložil tudi posameznim politikom v Londonu: ustanovitev nekakšnega jugoslovanskega predstavništva, zasnovanega na federalističnem programu. Dalje je zameril KLICU TRIGLA = VA, ker ga je ta svojčas kritiziral. Potem je govoril o svoji poti po Avstriji in Italiji, ko je obiskoval begunska taborišča. Pri tem ga je najbolj zanimalo vprašanje novih beguncev iz Jugoslavije, kar je končno tudi bil eden od namenov njegovega potovanja v Evropo.

Odsotnost ravnotežja

Po mnenju dr. Vošnjaka bi poleg materialne pomoči beguncem in njihove naselitve v svobodnih deželah moralo biti najvažnejše, da ti begunci spoznajo, kaj je demokracija. Pri njih - zlasti pri mladih - obstoja namreč gotova ideološka praznina. Poznajo samo komunizem, ni so zanj, za kaj drugega pa ne vedo. Komunizem enačijo s slabim osebnim ekonomskim stanjem. Zato mislijo, ko enkrat pridejo v svobodni svet, da bodo avtomatično postali demokrati, če se bodo čimprej materialno opomogli. Kaže, da večina novih beguncev nekako tako-le mo druje: komunizem je enak siromaštvu, demokracija pa bogastvu; torej bom postal demokrat, če se bom obogatil. Videti je, da je to razlog vsled česar mnogi mislijo, da so novi begunci brez idealov in da so tudi ljudje v Jugoslaviji vse preveč zaposleni z materialnimi skrbmi; da jih prevéjavajo želje za nabiranjem zemskih zakladov, materializem. Seveda ima tako stališče tudi globoke psihološke osnove; dolgoletno ekonomsko siromaštvo, pomanjkanje čisto tudi osnovnih življenjskih potreb izziva psihološko reakcijo za doseg materialnih dobrin po vsaki ceni, česar ni mogoče kontrolirati. Očividno je, da so novi begunci iz Jugoslavije in tudi tamošnje ljudstvo lačno materialnih dobrin. Toda obstoja tudi lakota po duhovni hrani, vendar pa je ta potisnjena v podzavest z duhovno hrano, ki jo nudijo komunisti, a ki je za vse begunce neprebavljiva. Treba bi bilo izpod zavesti nekako izvleči to glad za duhovno hrano, ki jo more nuditi Zapad in na ta način doseči gotovo ravnotežje med materialnim in duhovnim življenjem.

Dr. Vošnjak je bil zato mnenja, da je ena najvažnejših dolžnosti emigracije, da širi demokratske ideje, da ustvarja demokratske vizije tako pri novih beguncih kot pri ljudeh v Jugoslaviji. Imel je namen, podčrtati v svojem poročilu to potrebo, obenem pa storiti korake, da bi emigracija krenila po tej poti.

Poslovil sem se od dr. Vošnjaka, potem ko mi je znova zatrjeval, da se je Slovenska demokratska stranka zavzemala za to, da bi dobila "Slovenska Pravda" mesto v Narodnem odboru. Čudil sem se njegovi življenjski energiji, globoki ljubezni do slovenskega naroda in do Jugoslavije. Brez dvoma predstavlja njegova smrt veliko izgubo i za Jugoslavijo i za stvar demokracije v njej.

V. A. FARKAŠ

Ali kdaj pomislite na ostarele in študirajoče slovenske begunce v Evropi?

ZBOR SLOVENSКИH KOMUNISTOV

4. kongres Zveze slovenskih komunistov se je vršil v Ljubljani od 23. do 25. junija. Prisostvovalo mu je 672 delegatov. Glavni referenti na kongresu so bili Miha Marinko, sekretar partije, in Boris Ziherl, Stane Kavčič in Janez Vipotnik. Aleksandar Ranković je pozdravil kongres v imenu centralnega komiteja Jugoslovanske zveze komunistov.

Izbera Rankovića je bila nedvomno preiščljena, saj uživa v Sloveniji največji sloves kot šef tajne policije, katerega je boljše poslušati kot pa omalovaževati. Kake druge komunistične glave bi se slovenski komunisti najbrže manj bali z ozirom na višjo stopnjo svoje inteligence. Zato so Rankovićeve besede o napačnem odnosu napram delavcem in kmetom kar se tiče sprejema in izključevanja iz partije, o napačnem stališču komunistov pri sprejemanju novih plačilnih postavk in toleriranju birokracije, ter o škodljivosti lokalizma posameznih komun padale kot kladivo po tnalu - zlasti še, ker je Ranković opozoril svoje poslušalce, da slovenski komunisti nosijo še posebno odgovornost z ozirom na višjo stopnjo razvoja v Sloveniji.

Miha Marinko je govoril o bodočih nalogah slovenskih komunistov in poudaril, da je dokaj neopravičenega in neutemeljenega kritiziranja gospodarskega položaja, ker so se osnovna sredstva povečala med dvema kongresoma za 34%, obratni kapital za 90%, število zaposlenih za 20% (50.000), narodni dohodek za 47.5%, a poljedeljska proizvodnja za 158%. Sredstva, s katerimi razpolagajo podjetja in ljudski odbori, so se znatno povečala, kar pomeni, da so postala finančno krepkejša in v marsičem neodvisna.

Marinku se je poznalo, da je študiral nekaj ekonomije na ljubljanski univerzi, toda vtis imam, da si ni docela na jasnem, kako naj kombinira komunizem z ostalimi činitelji v proizvodnji. Ena izmed takih cvetk, katere se Miha ob vsaki priliki rad iznebi, kadar govori o "višku delovne sile," je da "se ne sme dovoliti nadaljnih izprememb v strukturi prebivalstva brez povečanja produktivnosti v industriji in poljedelstvu" - kar praktično pomeni, da je delovna sila neenakomerno razdeljena med poljedelstvom in industrijo, da jo je v našem slučaju premalo na njivah in preveč v tovarnah. A kdo je temu kriv?

Resolucija, ki so jo sprejeli na kongresu, poudarja med drugim, da se je treba izogibati skrajnostim in tendencam, da se industrializira vsaka vas. Kar se tiče podeželja, resolucija poudarja, da zadruga vse bolj sprovajajo v življenjske politike Zveze komunistov in Socialistične zveze o socialistični preobrazbi podeželja - t.j. "postopno podružabljanje proizvodnega procesa v poljedelstvu in povečanje proizvodnih sredstev brez administrativnega vmešavanja v individualna zemljiška posestva", kar po domače pomeni, da bodo pustili kmeta in njegovo svojino na miru, ako je pripravljen sodelovati z zadrugami in postopati v skladu z njihovo politiko masovne proizvodnje s pomočjo strojev in drugih agrotehničnih mer. Izgleda, da ta politika počasi napreduje. Poleg tega so tudi vpeljali zdravstveno zavarovanje za vse poljedeljske proizvajalce - one v zadrugah in one izven njih.

Resolucija tudi poziva na borbo proti zastarelim pogledom o razlikah med ročnim in umskim delom ter na večjo povezanost z mladino, "da se prepreči reakcionarni vpliv na izgraditev značaja novih generacij." S tem v zvezi resolucija priporoča komunistom, da v mladinskih, sindikalnih, socialnih in drugih organizacijah ne nastopajo kot politični voditelji ampak kot "enaki med enakimi in na ta način širijo svoje poglede." Seveda resolucija ne pove, da je tudi drugim dovoljeno, da širijo svoje poglede kot "enaki med enakimi", kar pomeni, da smo vsi enaki - samo komunisti so nekoliko bolj enaki kot drugi.

Marinko in Ranković sta kajpak govorila tudi o naši ubogi zaslužnjeni Koroski in Marinko je dejal, da Jugoslavija nudi "odpor desničarskim tendencam, ki zastrupljajo ozračje med narodi in državami." Marinko je pri tem pripomnil, da manjšine v Jugoslaviji imajo polno možnost lastnega razvoja potom delavske in družbene samouprave. Govoreč o Cerkvah, je Miha dejal, da je dala politika Zveze komunistov "izredno pozitivne rezultate" in da se katoliški duhovniki "vse bolj zavedajo potrebe, da se omeji cerkveno delovanje na verske obrede." Marinko se je pri tem pritožil, da gotovi politični in cerkveni krogi izven Jugoslavije, posebno v Trstu, izkoriščajo obstoječe zveze s cerkvenimi krogi v Sloveniji za podpihovanje antisocialističnih akcij.

Kongres je izvolil nov 99-članski centralni komitet in 26-člansko revizijsko komisijo. Miha Marinko je bil ponovno izbran za sekretarja. Imena člano iz vršnega odbora objavljani v rubriki "Od meseca do meseca".

IVAN STANIČ

V. A. FARKAŠ

RAZGLEDI

KRALJ IN DEMOKRACIJA: Govori kralja Petra, tako ob priliki obiska Srbov v Ameriki in Kanadi kakor tudi v Parizu in Bruslju, so izzvali veliko zadovoljstvo pri emigrantskih monarhistih. Ravnotako je bil zadovoljen gotovi del nemonarhistov. V teh govorih se je kralj odločno izjavil za Jugoslavijo in demokracijo, naglašujoč, da se bo pokoril volji ljudstva. Ko že kralj Petar ne želi molčati, potem je bolje, da govori tako, kot pa da piše spomine. Takšna njegova delavnost in njegov osebni stik s svojimi vernimi podaniki je do neke mere koristen. Predvsem ugaja množici srbskih emigrantov kraljevo bivanje v njihovi sredini, ker on zanje še vedno predstavlja simbol lepe preteklosti in še lepše bodočnosti. Istočasno je dalo kraljevo odločno stališče v korist Jugoslavije znaten polet jugoslovansko usmerjeni srbski emigrantski množici, a prineslo veliko škodo srbskim separatistom. Končno se zgodi, glede na to da kralj v svojih govorih stalno naglašuje demokracijo, da se znatni del srbskih emigrantov ne bodo več nazivali "antikomunisti" ali "nacionalisti" temveč "demokrati". Na ta način se lahko s pomočjo avtosugestije dogodi, da postanejo posamezniki iz te množice zares demokrati.

Seveda smatrajo monarhisti, da bo ta kraljeva akcija in njegovo "demokratsko stališče" zapaženo tudi pri merodajnih zapadnih faktorjih ter da bodo oni neizbežno morali priti do zaključka, da je kralj Petar demokratska alternativa Tita. Tako na primer piše GLAS KANADSKIH SRBA (4. junij 1959): "Bivanje Nj. V. Kralja Petra v Ameriki in Kanadi in modre izjave in nasveti, katere je dal, so ogromnega pomena za stvar svobode in demokracije v Jugoslaviji, ne samo v odnosu na našo emigracijo temveč tudi glede tujega sveta. S svojim jasnim demokratskim in širokim stališčem je kralj sebe predstavil kot šampiona demokratske jugoslovanske koncepcije, kot protitež Titovemu komunističnemu režimu". Do sličnega zaključka so prišli tudi drugi emigrantski monarhistični časopisi. Kaže, da tudi kralj in njegova okolica verjamejo, da ga bodo zapadni činitelji priznali za demokratsko alternativo Titu. Temu priznanju bi potem tudi sledila materialna podpora kralju, a naravno preko njega tudi onim, ki sebe že danes priporočajo kralju za bodoče položaje v neki emigrantski vladi.

Prepričanje, da bodo odločujoči zapadni činitelji postopali tako kot kralj in monarhisti žele in kralja Petra proglasili kot demokratsko alternativo Titu, je brez osnove. Treba si je zapomniti, da so vsi poslednji govori kralja Petra v Ameriki, Kanadi, Parizu, Bruslju in drugod, politični govori, odnosno, da je kraljeva akcija politična akcija; z drugimi besedami, da se kralj ukvarja s politiko. Nesmiselno je reči, da je to nekaka "nacionalna" politika, različna od strankarske. Demokratski monarhi imajo tudi politične govore, toda oni se ne ukvarjajo niti z "nacionalno" niti s partijsko politiko, temveč enostavno berejo govore, ki so jih sestavili njihovi predsedniki vlade, ki za vsebino govora tudi odgovarjajo. Kadar koli kakšen monarh na zapadu odpira parlament, prisostvuje tej ali oni slavnosti, proslavi drugega ali tretjega, on bere "svoj" govor, sestavljen od njegovega predsednika vlade (ali najmanj odobren od vlade). Tisto leto, ko so na oblasti konservativci, monarh lahko v "svojem" govoru hvali kapitalizem, a drugo, ko so na oblasti socialisti, hvali socializem. Vsakemu demokratu je to na zapadu popolnoma jasno. Če tujec, demokrat, prebere govor kralja Petra, bo smatral kot popolnoma naravno stvar, da to faktično ni njegov osebni govor, da za ta govor on osebno ne odgovarja (niti nima zasluge), temveč da skozi njegova usta govore demokratski politiki, neki odbor, neka emigrantska vlada ali podobno. Demokrat - tujec se bo začudil in iznenadil, ko vidi, da taka skupina ne obstoja, da kralj govori v svojem imenu, oziroma, da se on osebno ukvarja s politiko. Kralj, ki se ukvarja s politiko, po mišljenju demokratov na zapadu ni in ne more biti demokratičen monarh.

O vsem tem morajo monarhisti razmisliti, da se ne bi kasneje razočarali, če se ne izpolnijo upi, katere polagajo v sedanjo kraljevo akcijo. Mogoče danes še ni prekasno, da tudi kralj naredi ono, kar bi moral narediti pred več kot desetimi leti: da postavi na demo-

kratske temelje svoje odnose z demokraskimi politikami v emigraciji. Ne mislim s tem na ljudi, ki so se začeli ukvarjati s politikami v glavnem v emigraciji, niti na vodilne osebnosti raznih združenj, ravnogorskih odborov, vladike, vojvode, uradnike in generale. Pri tem mislim predvsem na starejše demokraskie politike kot so člani Jugosl. narodnega odbora in podobno, kateri so že od preje poznani pri merodajnih faktorjih na zapadu, da so demokratični politiki. Z drugimi besedami, delati mora tako kot mora delati demokratičen monarh. Kralj sam je lahko alternativa Titu, a komunističnemu režimu je alternativa demokratičen režim. A predstavnik demokraskiega režima ne more biti kralj, temveč le demokraski politiki.

OTROCI V TUJINI

"GORJANČEV PAVLEK", sodobna bajeslovna mladinska povest, 190 strani, napisal Mirko Kunčič, ilustriral in opremil Ivan Bukovec, 28. izdaja Slovenske Kulturne Akcije v Buenos Airesu.

Vprašanje, kako se približati mladini, odraščajoči v izseljeniških središčih ter obdržati vsaj nekaj površnih vezi med njo in staro domovino, je znova in znova vstajalo med slovenskimi izseljenci in emigranti, ne da bi našlo zadovoljivega odgovora ali celo rešitve.

Z dotokom novih emigrantov po drugi vojni se je problem še povečal, tako številčno kot po svoji nujnosti, saj je večina ljudi vsaj v prvih letih še brezpogojno računala in upala na povratek. Za mnoge je ta problem v zadnjih 15 letih izgubil na pomenu, ker so jim bodisi otroci odrasli in si sami utrli pot v svet, ki jih obdaja; ali pa so se prepustili toku, ko jim je povratek domov postal nezanimiv ali pa nedosegljiv.

Tako prihaja Kunčičev Pavlek nekam pozno na pozorišče, kar pa je samo en dokaz več, da je slovenska mladinska knjiga v izseljenstvu potrebna, ako naj se slovenski živelj obdrži vsaj še eno generacijo.

Brez dvoma se je pisatelj dobro zavedal praznine, ki zija na tem polju v slovenski zamejski literaturi, a v svoji gorečnosti in želji, da bi ta nedostatek odpravil, je poenostavil tako vprašanje kot odgovor. Rezultat je "sodobna bajeslovna povest", ki bi brezdvoma razplamtela domišljijo slovenske doraščajoče mladine v domovini, a za ono, ki raste v tujini, je knjiga verjetno ostala uganka, prijetna najbrž, a vendarle uganka.

Gorjančevemu Pavleku, tam nekje sredi argentinske pampes, odpre njegova babica prva vrata v tisti bajeslovni svet vil in škratev. Sredi pampovskega dolgočasja se Pavlekova domišljija razcvete in ko se oglasi še nesreča, n čudno, če se fanté v svojih vročičnih blodnjah znajde na poti v staro domovino, z - letečim krožnikom, ki mu je pilot triglavski škratek. Od tu naprej je knjiga polna bajeslovnih bitij, letečih krožnikov, atomskih metel, coprnih in vil; vmes so nanizane narodne pesmi, zgodovinske in folklorne lekcije, za nameček pa nastopajo še mojstranski poštar, pisatelj Vandot, Krištof Kolomb, Jules Verne, Napoleon, rematador Rodriguez (kd koli že je ta gospod) ter - kot češnja na vrhu kolača - ruski Sputnik IV.

Po vseh mogočih peripetijah v domovini, Kunčičeva fantazija slednjič omaga in Pavlek se odpravi nazaj, "dobrim sapam" nasproti - skupno s celo družino izbranih prebivalcev slovenskih gozdov. Ko srečno prebrodijo težave z argentinskimi cariniki, - maskare so, pravijo Argentinci - se vsa družba odpravi še na kratko potovanje po Argentini, v spremstvu pol-ptiča pol-škrata Yayasitere, argentinskega bratranca naših škratev. Tako obredejo še Pico Bara (Remec), Campanille Estloveno ter pobožno obstoje na grobu pesnika Novačana.

Konec tega pestrega mozaika je morda značilnejši, kot bi se zdelo površnemu bralcu. Pavlek se prebudi iz vročice v pravem času, da še enkrat zapoje umirajoči babiči "tisto o zvonu"... Babica umre in z njo stari svet. Kunčič pa je optimist: stari svet je skrbno presajen v mlado Pavlekovo srce, tam bo cvetel in živel... Lepo je biti optimist.

Slovenski starši, ki bodo knjigo kupovali, bodo verjetno lažje dosegli svoj namen, če je bodo otrokom sami brali, kot pa jim jo samo dali v roke. Vprašanj ne bo manjkalo, odgovori ne bodo vselej lahki, a v razmerah, v kakršnih živimo, je Kunčičev Pavlek bolj nekak priročnik kot povest v pravem pomenu besede, - prav to pa je morda bil tudi pisateljev namen.

Pk.

Taborniki in skavti

Ko se bo na jutrišnji dan pričel na Dunaju Svetovni mladinski festival, ki so ga pripravili komunisti (gl. KT 239.), se bo na Filipinih, na Daljnem vzhodu, zaključil 10. skavtski Jamboree, ki se ga udeležuje 12.000 skavtov iz petdesetih dežel. In tri dni kasneje, 29. julija, se bodo v Novem Delhiju, v Indiji, sestali odposlanci osemdesetih narodnih organizacij, ki so včlanjene in sestavljajo Mednarodno skavtsko konferenco, da pregledajo delo minulih dveh let, si izmenjajo izkušnje, ki so jih dobili pri delu, in nakažejo rešitev vprašanjem, ki so se pojavila. Dasi zaključki teh dvoletnih konferenc ni so obvezni za njene članice, so vendar to večinska priporočila narodnim organizacijam, ki tako posredno zadevajo nad osem milijonov včlanjenih skavtov in bodoče sto tisoče, ki se jim bodo pridružili v naslednjih par letih.

Žal na Jamboreeju, kakor skavti nazivajo svoj svetovni kongres ali zlet, in tudi na konferenci ni zastopana Jugoslavija. Njen skavtski pokret je bil ob času okupacije razpuščen, po končani vojni pa komunistične oblasti niso dovolile njegove obnove. Šele po letu 1950. so uvidele vzgojno vrednost take mladinske organizacije; ker pa mora tudi vzgoja in enako razvedrilo korakati vstrieč s politiko, seveda ni bilo govora o kakšni skavtski organizaciji, ampak so ustanovili Tabornike, ki so razen idej skoro v celoti prevzeli skavtski sistem in metodiko. Zaradi politične in materialne podpore, ki jo je nova organizacija uživala od državnih oblasti, se je kaj hitro širila in danes že daleč prekaša predvojno število skavtov v Jugoslaviji.

Ko se je Jugoslavija vedno bolj vezala na Zpad, so tudi Taborniki, z blagoslovom komunističnih oblasti, poskušali dobiti nek stik z Mednarodnim skavtskim uradom, ki se je tedaj nahajal v Londonu (zdaj je v Ottavi, Kanada). Toda po informacijah, ki jih imam iz tega urada, ni ob zadnjem takem razgovoru leta 1957. moglo priti do nikakega zaključka. Bilo je jasno, da Taborniki ne morejo (t.j. ne smejo) sprejeti gotovih osnovnih načel, ki so jih med drugimi znova potrdile razne Mednarodne skavtske konference kot pogoje za včlanjenje; Mednarodni skavtski urad pa tudi ni smel popustiti. Šlo je pred vsem za izpolnjevanje dolžnosti do Boga, za prostovoljno članstvo in za popolno neodvisnost od državne kontrole. To troje je v glavnem za devalvo Jugoslovane, dočim so ostali pogoji še, da organizacija nesme biti militaristična, da ne dela razlik glede rase, vere ali političnega prepričanja svojih članov, da se ne ukvarja s politikom in da je njen vzgojni sistem zasnovan na malih enotah (patrol-system), kjer imajo vsi člani polno možnost lastne pobude in delovanja. Poleg izpolnjevanja dolžnosti do Boga, se člani vsake skavtske organizacije tudi obvežejo služiti svoji domovini in bližnjemu.

Iz slovenskega obmejnega tiska vidim, da poskušajo Taborniki razširiti svojo organizacijo med našo manjšino, češ da so skavti, čeprav na primer na Goriškem in Tržaškem že obstojajo slovenske skavtske enote, ki so prek italijanske skavtske zveze povezane z Mednarodnim skavtskim uradom in Mednarodno konferenco. Jasno je, da gre pri tem v prvi vrsti za politični manever in prevaro. Dokler Taborniki ne bodo pristali na osnovne pogoje, ki veljajo za vse slične organizacije po svetu, toliko časa ni govora, da bi jih Mednarodni skavtski urad in Mednarodni skavtski odbor priporočila Konferenci, da jih sprejme kot enakopravnega člana svetovnega skavtskega bratstva.

D.P.

PISMA KLICU

"JUGOSLOVENI NA OKUP!" - G. Urednik! Odgovor g. Simoniča (KT 238) je tendenčen in pisan s tem namenom, da bi bralci dobili napačno podobo o samem članku, o listu, ki ga urejam in o Udruženju Slobodnih Jugoslovena u Švedskoj, ki izdaja "Jugosloven-a".

Najboljši članek, o katerem pišete oceno in v njej tako citirate izvlečke, kot ugajajo kritiku, je mogoče obsekati in iz njega napraviti povsem nasproten vtis, kot pa ga je pisec sprva zamislil. To je primer s Simoničovo kritiko. Zlasti če gre za montažo gornjega članka s parolo, staro skoro dve leti. Ni moja krivda, da jo je g. Simonič napak tolmačil. Srbstva niti hrvatstva nisem zanikal, ker moj citat "jezik, običaji in videz ne razdvajajo Srba od Hrvata", ne negira obstojanje Hrvatov in Srbov, a nihče razen separatistov jim ne osporava da so tudi Jugoslovani.

Trditev, da "dr. Maček ne priznava", da smo "en, velik, nerazdeljiv narod" ne pomeni, da jaz, morda prav tako dober Hrvat kot naš predsednik, nisem prav tako tudi velik in dober Jugoslovan. Kajti samo iskren in velik patriot Srb ali Hrvat - more biti tudi iskren Jugoslovan. Da je dr. Maček bil in ostal za nerazdeljivo skupnost Srbov in Hrvatov, dokazuje njegovo moško in neuklonljivo stališče od dne, ko je vstopil v vlado generala Simoviča, in ko je po odklonitvi vabljivih nemških ponudb prišel v zloglasno jasenovičko taborišče, ter končno zapustil svojo domovino. To končno tudi trdi sam g. Vilder, ki od šolskih dni pozna dr. Mačka. A naj se vrnem k članku, ki ga je kritiziral g. Simonič.

Trditev (g. Simoniča), da "današnja jugoslovanska stvarnost ne igra nobene vloge", mora priti le od človeka, ki mu koristi lastnega naroda niso primarne. Ponavljam, da sem prav zato, ker sem dober Hrvat tudi za Jugoslavijo in mislim, da mora to biti pri srcu tudi vsakemu rodoljubnemu Slovincu. Kajti danes je edino močna Jugoslavija najodločnejši branilec širjenja "imperio Romana" in madžarskih aspiracij na dežele sv. Štefana, kar zadeva nas Hrvate.

Povdarjam, da trpi naša emigracija veliko škodo zaradi takšnega "nadmudrivanja" in izgube časa, medtem ko se rdeči diktatorji smeje nad brezplodnostjo emigracije. Ne strinjam se s tem, da je "moj predlog tako star, kot je stara naša emigracija", kar se tiče združevanja in da taki predlogi "niso do danes pokazali nobenega rezultata". Takšna trditev dokazuje zlonamernost kritike, izpuščajoč iz članka prav tisto, kar mu daje smisel. Zato prosim oprostjenja zaradi prostora, da še enkrat citiram del članka, brez katerega bi bil odgovor nepopoln:

"Takšna osnova zbiranja naše celokupne emigracije je zelo enostavna in za vse sprejemljiva: rušenje komunistične diktature, nedotakljivost obstoječih državnih meja in spoštovanje narodove svobodne volje na svobodnih volitvah". (Ali ni to v naprej priznana 'vlada večine?'). "Združenje svobodnih Jugoslovanov v Švedski je ustanovljeno prav na teh postavkah. Zelo lahko in hitro je zbralo v svojih vrstah večino jugoslovanske emigracije na Švedskem in čeprav se ne ozira na narodnostno pripadnost posameznikov, (kje je tu ekstremnost, g. Simonič?) so v njenem članstvu zastopane gotovo vse stranke stare Jugoslavije plus - na vso srečo - velik del strankarsko neopredeljenih omladincev. In zakaj ne bi moglo takšno združevanje v malem služiti kot primeru velikem?" (Tu naj omenim, da naše združenje zaključuje dve leti svojega obstanka in da dnevno raste število novih članov).

In če danes temu dodamo iz vseh delov sveta priznanja naših najodličnejših ljudi v emigraciji, ko se po našem primeru ustanavljajo podobna in bratska združenja v Avstriji, Belgiji, Argentini, Kanadi in zdaj v Italiji, ko se tisoči avstrijskih emigrantov zahvaljujejo za humanitarno akcijo našega združenja, ko so številni begunci iz Grške po naši intervenciji prišli na Švedsko, da si ozdravijo z vojno in komunističnimi temnicami načeta pljuča, morem imenovati pisanje g. Simoniča z njegovo lastno izreko kot "blato in klevete".

Pri tej akciji so dejansko najbolj zaobseženi Slovenci, ki so v poletni obleki in z otroci bežali čez mejo in ki so ne glede na poli-

tične, verske in ostale poglede dobili potrebno pomoč v obleki, da pre-
stanejo zimo. Trdim, da nam je prav to stališče, ki je tolikšen trn v
očesu g.Simoniča, prineslo takšen uspeh in nimamo niti najmanjše name-
re, da ga revidiramo. O pisanju g.Simoniča sem razpravljaj prav z Slo-
venci-intelektualci, člani našega združenja; zaprepašeni nad tolikšno
ozkosrčnostjo v pogledih in nad tendenčnostjo pisanja so mi dobesedno
rekli: "Pusti ga, da razpravlja, mi bomo pa delali." Z njimi bi se tudi
jaz strinjal in s temi besedami odgovoril g.Simoniču.

Mirko Gjurkovečki.

RUSI IN SOVJETI: G.urednik! Povsem soglašam z ugotovitvijo g.Zupana v
KT 241, da se sovjetski politični cilji v gotovih primerih ujemajo s
starimi carskimi pač zato, ker je Sovj.Zveza podedovala vse geopolitič
ne faktorje carske Rusije. Dodal bi le, da jih zaradi varnosti Rusije
mora upoštevati, če je to komunističnemu režimu ljubo ali ne.

A.B.

KAJ PRAVIJO DOMAČI? - G.urednik! Upam, da je ta anketa (KT 237-241) zad-
nja te vrste v KT. Take "ankete" se mi zde namreč zelo varljive. Če je
bilo spočetka opozorilo, da so to le mnenja nekaterih posameznikov, se
le pojavlja vprašanje: Ali so ti posamezniki "reprezentativni"? Če ni
so, zakaj bi potem navajali njihova mnenja? Pomislite, kam bi prišli, če
bi Patrick O'Donovan v OBSERVERJU enkrat na leto objavil "Kaj pravijo
Amerikanci", kjer bi povedal, kaj so mu rekli trije ali štirje Američa-
ni. Prav gotovo bi bila slika o ameriškem mnenju nezanesljiva! Dokler
smo imeli silno slabe in silno pomanjkljive zveze z domovino, so bili
taki razgovori zanimivi kot kurioziteti, a danes so izgubili na tej
vrednosti. Zvez imamo zdaj pač toliko, da nam ni več treba krpucati do
mačeh mnenj. - Seveda je slika domačega položaja in razpoloženja sil-
no komplicirana. Vešč pisec in dober opazovalec bi morda uspel, da jo za-
jame v debeli knjigi. Časopis si tega ne more privoščiti. Pač pa to lah-
ko stori v obrokih, tako da poroča o dogodkih, kot si slede v časovnem
zaporedju, a obenem slika ozadje, kakor najbolje more.

M.Turk.

G.urednik! V zvezi z Vašo anketo o razpoloženju doma, imam infor-
macije, da je prišlo do težkega spora med Titom in Kardeljem. Zaradi
strahu pred Sovjeti se tepeta dve struji: ena bi hotela spremeniti u-
stavo v smeri demokracije, druga pa hoče pojačati ortodoksni komunistič-
ni pravec. Zmagala je ta druga s Titom in Rankovičem, čeprav so se spr-
va vsi dogovorili, da grédo po prvi poti. Odtod konflikt. Kardelj da za-
stopa Slovenijo in jo ima za seboj proti Beogradu. Vaš tržaški sodela
vč nekako dobro občuti nezadovoljstvo Slovenije. Morda zato Kardelj
tako postopa.

V.

TO NAJ BI BILA SLOVENIJA: - G.urednik! Po mojem bi izdajatelj knjige
"This is Slovenia" za manj denarja lahko dosegli veliko večji uspeh,
če bi se bolj posvetili tehnični plati in pometali 60% slik ven, ker ne
pomenijo nič, a dvignejo strošek v nedogled. Striktno z artističnega a-
li če hočete bibliofilskega stališča je knjiga škandalozna in bi je
slovenski predvojni tisk nikdar ne prebavil.

P.B.

G.urednik! Lepo zahvalim g.L.P. za pregled knjige o Sloveniji. O-
ženjen sem z Angležinjo in kot mnogi drugi znanci, oženjeni z Angleži-
njami, sem ji predstavil Slovenijo v najboljši luči. Pa pride ta knji-
ga in poruši mnogo dobrega dela! Ko je žena zvedela iz knjige, kakšen
je kozolec, ki je bil v prevodu nazvan "log cabin", je vzkliknila: "Ubo-
gi reveži, ki žive v takih kočah! Kakšen preprih!" Pojasnil sem ji, da
pri nas le potepuhi spe pod kozolci. Ko sem popravil še nekaj podobnih
napak, so se ji porodile slutnje, da imam zmešane rojake. Oč tedaj mikar
naprej nagaja s to knjigo. Od srca upam, da jo bo bralo čim manj tujcev.

J.M.

G.urednik! Po pravici se L.P. norčuje iz angleščine v knjigi o Slo-
veniji, a nima prav, kar se tiče stavb na kolen. "Pile-dwelling" je u-
stanovljen angleški izraz. Res je termin "lake dwelling" bolj pogost, a
ne zajema le stavb na kolen temveč tudi irske in škotske "crannogs",
ki so bili zgrajeni na butarah dračja.

H.Ž.

G.urednik! Le s kakšnim raziskovanjem se bavijo v Research Center for Slovenian Culture, Willowdale, Ontario? Najprej naj bi pogledali v Websterjev slovar, kjer bi opazili, da je "Slovene" bolj pogosta oblika kot "Slovenian" tudi v pridevniški rabi. Potem naj bi se pozanimali, katere slovenske knjige so bile prevedene v angleščino, da bi se tako izognili nekaterim zelo nesrečnim prevodom. "Gadje gnezdo" V. Levstika so n. pr. prevedli z "The Nest of the Snake", toda knjiga je izšla l. 1931. pri John Rodker, London, pod naslovom "An Adder's Nest". Komur ta naslov ni všeč, naj prebere uvod prevajalke F. S. Copeland, lektorice za angleški jezik na ljublj. univerzi, in naj se zaveda, da je knjigo pod tem naslovom vsaj mogoče najti v večjih knjižnicah. In slovnično je pravilen. F.D.

MIHAILOVIČ V SRBIJI: G.urednik! V člankih-pismih g. Aćina sem nekajkrat opazil, da je poudarjal sabotažne akcije Mihailovićeve vojske v Srbiji. Petar Martinović-Bajica je 19. maja 1958. trdil v HRV. GLASU prav obratno: "Zanesljivo vem, da od 1942. do 1944. ni bil promet na glavni komunikaciji Beograd-Skoplje in Beograd-Sofija nikdar časovno toliko prekinjen, da bi od tega imeli okupatorji v svojem vojnem načrtu kakšno škodo." Kaj pravi na to g. Aćin?

V odgovoru g. Smythu (KT 237) pa zastopa g. Aćin mnenje, da je bilo bolje, da je Mihailović ostal v Srbiji, kot pa da bi se - podobno kot Tito - umaknil v Bosno. Pred leti sem čul težo, da je tudi zato Tito uspel, ker je iz goratega, težko pristopnega masiva, ki poteka vzdolž jadranske obale akcijsko obvladal domala vso Jugoslavijo in že s samim tem dejstvom kazal na vsejugoslovanski značaj svojega gibanja, kar je v tujini tako škodilo "samo" ali "velesrbskemu" Mihailoviću, ki da je čepel v Srbiji. M.B.

ČRNA BORZA? - G.urednik! Zakaj je bilo treba po desetih letih pogre-
ti Jevdjevićeve laži o "črnoborzijancu" Glušiču (KT 240), ko je ven-
dar znano, da se polk. Glušič ni nikdar bavil s tem črnim poslom?

V.
/ Navedeni citat ni bil ponatisnjen zaradi g. ppolk. Glušiča ampak kot opozorilo, ko je že bilo toliko pisanja o hrvaških ekstremistih, da i-
mamo take tudi na srbski strani. Poleg tega vsebuje rubrika "Pred de-
setimi leti" izvirne citate, ki so bili tedaj aktualni, a morejo biti
tudi danes v gotovo meri zanimivi ali poučni. Oproščamo se prijate =
lju g. Glušiču, če je bil s to navedbo nenamerno z naše strani prizadet.
Urednik /

+++++

Samo STO PETDESET izvodov dr.

J. Grampovčanove knjige

"BERILO in BEARLA"

je na razpolago! Kdor jo želi,
naj čimprej piše na

GLAS NARODA
231 W. 18th Street,
New York, N.Y.

in naj priloži \$ 3.50 za strošek.

+++++

V cerkvi sv. Ane v Washingtonu
sta si obljubila zvestobo gđč.
Andreja Glušič in g. Robert W.
Bell, M.A., enajstega julija t.l.

Iskreno čestitamo!

- Zdaj je vsak sedmi prebivalec
Slovenije radijski naročnik, do-
čim je pred vojno prišel en apa-
rat na 58 prebivalcev.

- Še letos bodo namestili po u-
licah Ljubljane avtomate za pro-
dajo poštnih znamk.

- Odobreni so krediti za trinajst
novih sladkornih tovarn v Jugo =
slaviji, med njimi tudi v Ormožu,
čije proizvodnja bo 20.000 ton
kristalnega sladkorja na leto.

- Moderna ljubljanska klavnica v
Zalogu bo pričela poslovati sep-
tembra, stara pa bo preurejena v
tržnico za kmetijske pridelke na
debelo.

- Prva turbina elektrarne Ožbalt
na Dravi se bo zavrtila prih. leto.

OD MESECA DO MESECA

Sledeči komunisti so bili izvoljeni v izvršni odbor Zveze slovenskih komunistov na 4. kongresu Zveze v Ljubljani koncem junija: Viktor Avbelj, Janez Hribar, Albert Jakopič, Stane Kavčič, Boris Kraigher, Vlado Krivic, Franc Leskošek, Ivan Maček, Miha Marinko, Jože Potrč, Franc Popit, Ivan Regent, Mitja Ribičič, Janko Rudolf, Vida Tomšič, Janez Vipotnik in Boris Zihlerl.

Po uradnih podatkih se je število članov Jugoslovanske zveze komunistov povečalo lani za 105.000, medtem ko jih je bilo 34.000 sprejetih v prvem četrtletju tega leta (med njimi 14.058 delavcev). Zveza je štela 31. marca letos 857.573.

Wladimir Bakarič, Aleš Bebler in Dragi Stamenković so vrnili obisk zahodnonemški socialno demokratski stranki. Ob tej priliki so tudi obiskali Anglijo, kjer so vodili razgovore z voditelji konservativne, laburistične in liberalne stranke. Sprejel jih je tudi Macmillan.

Koča Popović, sekretar za zunanje zadeve, je obiskal Atene in podpisal več sporazumov med Jugoslavijo in Grčijo. Obisk je bil izkoriščen predvsem za razgovore o neatomski zoni na Balkanu, ki jo je predlagal Hruščev. Izgleda, da je grško stališče, da taka zona nima smisla, dokler ni splošnega sporazuma o nadzorstvu in razorožitvi, zmagalo tudi v Beogradu. Crški predsednik vlade Karamanlis bo ob priliki obiskal Beograd.

Mišo Pavičevića, tajnika glavnega odbora jugoslovanske zveze sindikatov, so "pomotoma" aretirali na pariškem letališču, ko je prišel v Pariz kot delegat jugoslovanskih sindikatov na kongres francoske generalne konfederacije dela. Zakaj je do incidenta prišlo, ne bo najbrže uradno nikdar poznano, "toda ni slučajno, da je bil baš tiste dni na obisku v Jugoslaviji Ferhad Abbas, predsednik vlade alžirskih upornikov, in da so Francozi smatrali to za uradno žalitev. Pavičevića so kajpak izpustili - na koncu koncev: kdo je Pavičević?

Jugoslovanska misija dobre volje je na obisku deželam latinske Amerike: Mexicu, Hondurasu, Costa Ricci, Cubi, Haitiju, Venezueli, Columbiji in Equadorju. Vodi jo Vladimir Popović, član zvezne vlade, a Jože Brilej je med člani delegacije.

Prva številka časopisa bolgarske narodne manjšine v Jugoslaviji, BRATSTVO, je izšla v Pirotu 20. junija.

Ranković je govoril na zboru partiizanov bivše 32. divizije in 10. korpusa NOV v Križevcih, severna Hrvatska, ob obletnici formiranja teh enot. Posrečeno, pa tudi značilno, je dejstvo, da se domala vsi govorniki ob številnih obletnicah, ki jih letos praznujejo v Jugoslaviji v zvezi s 40-letnico KPJ, še sedaj - 15 let po vojni - zaletava jo v strahove četnikov, ustašev, HSS, in ostale "reakcije" ter dokazujejo, da so bili partizani oni, ki so se borili proti okupatorjem na strani zavznikov, medtem ko so bili četniki kolaboracionisti in izdajalci ter da je "nerazumljivo", da si mnogi krogi v tujini še vedno niso o tem na jasnem. "Seveda", to je predvsem za to - trdijo ti govorniki - ker ti tuji krogi palašč hočejo škodovati Titove mu režimu, ker gradi socializem in ker vodi neodvisno zunanjo politiko. Toda človek ima bolj vtis, da želijo komunisti pri tem preslepiti vsaj nove, povojne generacije, ki ne vedo, kaj se je dogajalo med vojno, ako že ni mogoče preslepiti starih, kakor tudi da jih še vedno straši lastna boječnost. Ljudje jih poslušajo - toda verjamejo jim ne.

Ranković se je tudi znova zaletel v fašistične manifestacije v Avstriji, Zahodni Nemčiji in "včasih" v Italiji, "ki vzbujajo ogorčene proteste naše javnosti". Tako se je n. pr. pred kratkim vršilo na Dunaju veliko zborovanj "bivših borcev", ki so nosili na svojih prsih neke redna vojaška odlikovanja, ampak tudi kljukaste križe in druge hitlerjanske oznake, in paradirali po dunajskih ulicah pred avstrijskim obrambnim ministrom in generali sedanje avstrijske vojske.

Ranković je poleg tega upljal tudi novo krilatice, ki jo sedaj ponavljajo manjše papige po Jugoslaviji, namreč, da se sovjetska in ostala vzhodna propaganda proti Jugoslaviji vrši sedaj že 11 (beri: enajst) let, torej brez prestanka od 1948 naprej, ignorirajoč pri tem Hruščev obisk v Jugoslaviji, Titov obisk v Sovjetski zvezi, beograjsko in moskovsko deklaracijo, obilne sovjetske kredite, itd. od junija 1955 do novembra 1956. Poleg tega tudi ni res, da se vrši sovjetska propaganda, čeprav je nedvomno res, da bi take propagande ostali sateliti ne vodili, ako ne bi imeli blagoslova iz Moskve.

Prosvetni odbor slovenske republike je izdal odredbo o obveznem pouku

italijansčine odnosno angleščine v slovenskih šolah in pouku slovenščine v italijanskih šolah v Kopru, Izoli in Piranu. Pouk italijansčine odnosno angleščine (po želji posameznih učencev) bo uveden v vse višje razrede osnovnih šol, medtem ko se bo slovenščina poučevala v vseh razredih italijanskih osnovnih šol. Italijansčino bodo uvedli tudi v prvi in drugi razred učiteljske šole in v prvi razred gospodarske šole v Kopru. - Podoben sistem bo veljal tudi v Makedoniji, kjer bodo vpeljali šiftarski in turški jezik v makedonske šole in makedonski v turške in šiftarske šole.

GOSPODARSTVO: Letošnja žetev predstavlja jugoslovanski rekord - okrog štiri milijone ton brez rži. Zvezna vlada se je zato odločila, da ne bo uvozila nobenega žita prihodnje leto, medtem ko se je pričela pogajati s Sovjetsko zvezo za dobavo drugih dobrin namesto dogovorjenega žita.

V predvojnem razdobju 1930-1939 so letno posejali povprečno 2,140.000 hektarjev žita, ki je rodilo okrog 2,430.000 ton. Letos so posejali samo dva milijona hektarjev, od katerih 310.000 z italijansko sorto žita. Proizvodnja v Vojvodini znaša za italijansko žito povprečno 55 metrskih stotov po hektarju, a za domačo okrog 22 metrskih stotov. Italijansko žito na Hrvaškem je obrodilo okroglo 40 metrskih stotov po hektarju, a to zaradi večje škode, ki jo je povzročilo slabo vreme. Proizvodnja v Srbiji znaša okroglo 42 metrskih stotov po hektarju. Slabo vreme je uničilo okroglo 5 do 10 odstotkov žita.

Dobri rezultati so posledica dobrega roda italijanskega žita, boljše priprave za setev, mehanizacije na večjih posestvih - zlasti v Vojvodini, navodnjavanja in drugih agrotehničnih mer, ter boljšega odnosa med privatnimi kmeti in zadrugami, ki so skupno posejali 50.000 hektarjev privatne zemlje. V Vojvodini je okroglo 165 poljedeljskih posestev, kmečkih delavskih za drug in zadržnih ekonomij, od katerih vsa ka je svoje čase obsegala nekaj sto hektarjev, združilo v okroglo ducat velikih farm. Največja taka farma je v Bečaju z 9.000 hektarji obdelane zemlje. Druga je "Aleksa Šantić" farma z okroglo 6.000 hektarji itd.

Fond ZDA za gospodarski razvoj (The US Economic Development Fund) bo posodil Jugoslaviji devet milijonov dolarjev za nakup opreme za termoelektrarno KOSOVO na Kosovem. Rok odplačila je 20 let, a obresti so 3½%. Posojilo bodo odplačali v dinarjih. Ta elektrarna bo skupno z nekaterimi vodnimi elektrarnami dobavljala električno energijo največji železarni in jeklarni v Jugoslaviji, ki jo bodo do 1965. leta zgradili blizu Skoplja. Ta jeklarna bo proizva

jala letno en milijon ton surovega jekla, t.j. toliko kot so proizvedle vse jugoslovanske železarne skupaj l. 1958. Vrednost proizvodnje te ogromne jeklarne, ki bo zavzemala tri milijone kvadratnih metrov, bo dvakrat višja kot pa vrednost proizvodnje sedaj največje železarne v Zenici. Kredit za nabavo opreme za kosovsko centralo so najpreje obljubili Sovjeti, toda to je padlo v vodo, ko so lani odpovedali sklenjene pogodbe. Sedaj so na njihovo mesto stopili Amerikanci. - Od istega Fonda je Jugoslavija sedaj dobila tudi pet milijonov dolarjev posojila za nabavo diesel strojev in nadomestnih delov za jugoslovanske železnice. Skoro istočasno pa so objavili, da bodo umaknili iz prometa motorne vlake, ki so jih kupili na Madžarskem, zaradi stalnih okvar. Peko Dapčević, tajnik za promet, se je v skupščini pritožil, da bo to povzročilo jugosl. železnicam veliko škodo, a je izrazil upanje, da se bo madžarskemu podjetju, ki je te vlake izdelalo, posrečilo odstraniti sedanje nedostatke.

Automobilsko cesto od Ljubljane do Maribora bodo dokončali do konca septembra. Mladinske brigade sedaj pomagajo pri graditvi prelaza pri Trojanah.

Jugoslovanska industrijska proizvodnja v prvih petih mesecih tega leta (januar-maj) je narasla za 10% v primeru s proizvodnjo v istem razdobju lani. Glavno povečanje so zabeležili v kemični in električni industriji in v industriji gradbenega materiala.

Trenutno gradijo 13 vodnih elektrarn, ki bodo proizvajale letno 7,740.000 kilovatnih ur energije.

Hrvatska bo v bližnji bodočnosti začela proizvajati en milijon ton nafte na leto. Glavno ležišče se nahaja pri Sisku, kjer je okrog 16 milijonov ton nafte.

Prvo jugoslovansko sončno peč bodo zgradili pri heliotehničnem zavodu v Piranu, tako da bodo lahko proučevali možnosti izkoriščanja sončne energije. Prvi nuklearni reaktor v Jugoslaviji, jačine 10 megavatov, bo v kratkem spuščen v bbrat v Kidričevem zavodu v Vinči.

Slovinci so dobili 7 od 18 prvih nagrad na tekmovanju Jugoslovanske Radio-Televizije: Mirc Kragelj, Saša Miklavc, Marjan Vodopivec, Tugomir Tory, Jana Osojnikova, Minca Jerajeva, Marijan Sušnik in Silvo Matelič. IVAN STANIĆ